

11.3.2015

Sisäasiainministeriö
Poliisiosasto

Viite: Sisäasiainministeriön poliisiosaston lausuntopyyntö 13.2.2015 SM1522072

LAUSUNTO YKSITYISTÄ TURVALLISUUSALAA KOSKEVISTA ASETUSLUONNOKSISTA

Palveluajien ammattiliitto (jäljempänä PAM) kiittää mahdollisuudesta lausua kannanottonsa viitekohdassa mainitussa lausuntopyynnössä yksilöidyistä asetuseruonnoksista. Viitekirjeessä pyydettyä lausuntona Palveluajien ammattiliitto esittää seuraavaa:

Vartijan ja järjestyksenalvojan peruskoulutukset

Luonnoksessa Sisäasiainministeriön asetukseksi vartijan ja järjestyksenalvojan koulutuksesta ja voimankäyttökoulutuksesta sekä turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan vastaavan hoitajan koulutuksesta (jäljempänä myös Koulutusasetus) väliaikaisen vartijan koulutuksen pituus ehdotetaan säilytettävän 40 (nykyisin sama 40 oppituntia) oppituntina ja vartijan koulutuksen pituudeksi on ehdotettu 120 oppituntia (nykyisin 100 oppituntia). Saman asetuseruonnoksen perusteella järjestyksenalvojan peruskoulutuksen vähimmäisoppituntien määrä lisättäisiin kahdeksalla (8) nykyisestä 32 oppitunnista vähintään 40 oppituntiin.

Asetuseruonnoksissa ei ole riittävästi huomioitu Perustuslakivaliokunnankin lausunnossaan (PeVL 22/2014) esille nostamaa asiaa, että vartijan lakisääteisen vähimmäiskoulutuksen ja järjestyksenalvojan lakisääteisen vähimmäiskoulutuksen välillä on suuri määrällinen epäsuhte. Koulutukset ovat myös vähimmäismääriltään liian lyhytkestoisia vaativimpiin ja työturvallisuuden näkökulmasta riskisimpiin tehtäviin. Koulutuksen sisällöstä ei voida tässä kattavasti lausua, koska koulutusten opetussuunnitelmat ehdotetaan jätettäväksi Poliisihallituksen myöhemmin vahvistettavaksi.

PAM:n käsityksen mukaan koulutusten vähimmäispituuksiin ja vartijan koulutuksen sekä järjestyksenalvojan koulutusten määrälliseen epäsuhteeseen liittyvät ongelmat johtuvat muun ohella siitä, että vartijan tehtäviä on työn laadun, vaativuuden ja työturvallisuusriskien näkökulmasta laaja skaala. Kaikissa tehtävissä ei tarvita määrällisesti pitkää koulutusta. Tällaisista tehtävistä voisi olla esimerkkinä teollisuusalueen portin vartija. Osa tehtävistä saattaa tulevaisuudessa muodostua erittäinkin vaativiksi, lähentyä luonteeltaan jopa poliisin tehtäviä. Tällaisista tehtävistä voisi esimerkkinä mainita hälytyksenluonteiset henkilön koskemattomuuden suojaamista koskevat tehtävät, joita voitaisiin verrata poliisinkin riskisinä pitämiin kotihälytystehtäviin. Mikäli tällaisia tehtäviä suoritettaisiin poliisista poiketen yksin ja vailla mahdollisuutta saada välittömästi apua, sekä mahdollisesti poliisia heikommilla ennakkotiedoilla kohteesta, tulisi se myös huomioida koulutuksessa. Kun lakisääteiset vähimmäiskoulutukset ovat olemassa, työnantajalla olisi oikeus vedota niihin osana puolustustaan myös 40 oppitunnin

11.3.2015

väliaikaisenkin vartijan koulutuksen osalta, mikäli työnantajaa kohtaan esitettäisiin väitteitä esimerkiksi työturvallisuussäännösten laiminlyönneistä.

Järjestyksenvalvontatehtävien osalta (pois lukien tehtävät, joita suoritettaisiin poliisin ja/tai rajavartiolaitoksen apuna) ei edelleenkään hallituksen esityksessä yksityisiksi turvallisuuspalveluista (HE 22/2014, jäljempänä myös HE) ole alan yritysten elinkeinolupavaatimuksesta huolimatta jaettu ammattitehtäviin ja harrastustehtäviin. Neljänkymmenen (40) tunnin vähimmäispituutta voidaan pitää määrältään merkittävänä kymmenille tuhansille järjestyksenvalvontatehtäviä harrastuksenaan tai talkootyönä tekeville henkilöille. Sen sijaan se on PAM:n käsityksen mukaan aivan liian vähäinen määrä ammatikseen järjestyksenvalvontatehtäviä esimerkiksi ravintoloissa tai yleisötilaisuuksissa suorittaville ammattilaisille.

Mahdollisesti edellä mainitusta syystä vartijoiden ja järjestyksenvalvojen koulutuksessa säilytettäisiin edelleen myös merkittävä, käsityksemme mukaan vääristä perusteista johtuva epäsuhte. Eräissä yksityisen turvallisuusalan vaativimmissa, riskisimmissä ja vastuullisimmissa tehtävissä, kuten suurten yleisötilaisuuksien turvallisuusjärjestelyissä tai ravintoloiden ja henkilö liikennettä liikennöivien laivojen järjestyksenvalvontatehtävissä pisimmätkin lakisääteiset vähimmäiskoulutukset olisivat 40 tuntia (lisättyä poliisin erikseen niin vaatiessa 12 tunnin voimankäytön lisäkoulutuksella ja voimankäyttövälineitä kannettaessa niitä koskevilla koulutuksilla).

Esimerkiksi suurten yleisötilaisuuksien (Suomessakin järjestetään vuosittain lukuisia yleisötilaisuuksia, joissa yleisön lukumäärä ylittää 10.000 henkilöä ja joissa maailmalla on kuollut turvallisuusjärjestelyjen pettäessä pahimmillaan kymmeniä ihmisiä) turvallisuusjärjestelyissä vastuullisissa tehtävissä turvallisuusalan yrityksen palveluksessa voisi toimia 40 oppitunnin järjestyksenvalvojan peruskoulutuksen suorittanut henkilö. Koulutus on määrältään sama, kuin ehdotettu väliaikaisen vartijan koulutus. Väliaikainen vartija saa samalla koulutuksella työskennellä kerran neljän (4) kuukauden jakson, jonka jälkeen hänen on suoritettava lisäosia vartijan peruskoulutuksesta. Vartija ei välttämättä koskaan joudu yhtä vaativiin tehtäviin, millaisina osaa ravintoloiden ja yleisötilaisuuksien järjestyksenvalvontatehtävistä olisi pidettävä.

Lainsäätäjän tarkoituksena ei liene se, että vähäisemmän koulutuksensa vuoksi mahdollisesti tuomioistuimessa lievemmän kohtelun saavia järjestyksenvalvoja käytettäisiin jatkossa "voimankäyttöeksperteinä".

Esimiesten koulutuksen puuttuminen

PAM huomauttaa myös, että ehdotus ei edelleenkään sisällä vartijoiden eikä järjestyksenvalvojen toimintaa johtavien esimiesten koulutusta. Vastaavat hoitajat työskentelevät keskisuurissa ja suurissa vartioimisliikkeissä usein muissa, kuin vartijoiden toimintaa tosiasiallisesti ohjaavissa ja johtavissa tehtävissä. Esimerkiksi poliisilla on sekä kenttäjohtoa että päällystystä koskevat koulutusjärjestelmänsä, joka on todettu varsin toimivaksi malliksi. Vastaavien hoitajien vähimmäiskoulutuksen laajentamista koko Turvallisuusalan erikoisammattitutkinnon laajuiseksi PAM kannattaa.

11.3.2015

Vartijan koulutuksen "pidentyminen"

PAM huomauttaa, että vartijoiden lakisääteisen vähimmäiskoulutuksen pituus ei ehdotetulla mallilla pitene 20 oppituntia vaan 10 oppituntia verrattuna vartijaan, joka on suorittanut em. koulutukset voimassa olevan lain mukaisessa koulutusmallissa (100 + 5 + 5 = 110 oppituntia). PAM:n käsityksen mukaan myös 24 oppituntia, joka mahdollisesti jäisi voimankäyttövälineiden käyttökoulutuksen jälkeen jäljelle uudesta uhkatilanteiden hallintaa koskevasta osiosta, on aivan liian vähäinen määrä vartijoiden työturvallisuuden mahdollistamiseksi edes osaltaan koulutusteitse. Koulutuksen pituutta tulisikin tältä osin suhteuttaa poliisin koulutukseen, koska HE:ssä ollaan vahvistamassa muun muassa vartioimistehtävien vapaat suorittamistavat ja poistamassa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistä koskevien tehtävien rangaistavuus rikoslaisissa, mitkä olisivat omiaan lähentämään vartijan tehtäviä luonteeltaan nykyisin poliisin tehtäviksi miellettyihin tehtäviin ainakin pidemmällä aikavälillä.

Vartijan ammattitutkinto ja turvallisuusalan peruskoulutus

Vartijan ammattitutkinto (pituus n. 1.5 vuotta) ja turvallisuusvalvojan perustutkinto (pituus 3 vuotta) ovat sekä yksityistä turvallisuusalaa koskevan lain muuttamista koskevassa HE:ssä ja nyt lausunnoilla olevissa asetuseronnoksissa PAM:n käsityksen mukaan jääneet liian vähäiselle huomiolle. PAM:n käsityksen mukaan olisi voinut ainakin selvittää sen, olisiko vartijan ammattitutkinto kokonaisuudessaan ja siihen liittyvät työharjoittelujaksot voinut asettaa joidenkin vaativimpien vartioimistehtävien lakisääteiseksi vähimmäiskoulutusvaatimukseksi. Tällöin myös kyseisten edellä mainittujen koulutusten sisällön vastaavuus ja laatu verrattuna tuleviin tehtäviin olisi arvioitava.

Koska turvatarkastajia ei ole huomioitu HE:ssä, ei heidän koulutustaan ole synkronoitu myöskään vartijoiden ja järjestyksenvalvojen kanssa miltään osin, jota puolestaan voidaan pitää vähäisten koulutusresurssien väärin käyttämisenä.

Turvallisuusalan neuvottelukunnalle roolia

PAM:n käsityksen mukaan olisi hyvä, että Poliisihallitus saatuaan valmiiksi luonnokset eri turvallisuusalan koulutuksen sisällöiksi (opetussuunnitelmat), niistä pyydetäisiin lausunto Turvallisuusalan neuvottelukunnalta. Silloin alan keskeisillä toimijoilla olisi mahdollisuus neuvottelukunnan välityksellä vaikuttaa myös koulutusten sisältöihin. Opetussuunnitelmien käsitteleminen turvallisuusalan neuvottelukunnassa (ja esimerkiksi asian jaostokäsittely asiantuntijakuulemisineen) voisi osoittaa koulutuksen määrälliset ja sisällölliset tarpeet.

Sukunimi

Luonnoksessa Sisäasiainministeriön asetukseksi vartijan ja järjestyksenvalvojan asusta ja järjestyksenvalvojan tunnuksista 1.3 §:n, 2.4 §:n, ja 5.3 §:n vartijan, järjestyksenvalvojan ja poliisin tai rajavartiolaitoksen apuna toimivan järjestyksenvalvojan olisi merkittävä tunnuksensa myös sukunimensä. PAM ei pidä ehdotusta tarkoituksenmukaisena. Kaikkien edellä mainittujen toimijoiden olisi HE:n perusteella edelleen pyydettyä esitettävä toimenpiteensä kohteelle tai

11.3.2015

hänen edustajalleen vartija- tai järjestyksenvalvojakorttinsa, mikä riittäisi takaamaan toimenpiteiden kohteiden oikeusturvan asetuksen perusteluissa tavoitellulla tavalla. Jos joku merkintä asusteissa pitäisi olla niin yrityksissä käytössä oleva henkilönnumero tai muu vastaava tunnistennumero olisi parempi vaihtoehto.

Toisin kuin poliisilla, vartijoilla ja järjestyksenvalvojilla ei olisi tosiasiallista mahdollisuutta suojautua toimenpiteisiinsä nähden sivullisten henkilöiden uhkailulta ja/tai häirinnältä vapaa-aikanaan. Monikaan turvallisuusalan yritys tuskin pystyisi suojelemaan työntekijöitään ja heidän perheitään heidän vapaa-aikanaan mahdolliselta väkivallan uhalta tai vahingonteoilta kuten poliisi tai muut turvallisuusalan viranomaiset tarvittaessa kykenevät. Edelleen myös turvallisuusalan toimijoiden ja turvallisuusviranomaisten kunnioituksessa on käytännössä suuri ero. Poliisilla on myös vapaa-aikanaan poliisin oikeudet, esimerkiksi vartijalla ei ole vartijan oikeuksia eikä rikosoikeudellista suojaa kotonaan.

Helsingissä, 11.3.2015

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry

Lisätietoja:

Jaana Ylitalo
varapuheenjohtaja
jaana.ylitalo@pam.fi
050 5881170

Jyrki Sinkkonen
neuvottelupäällikkö
jyrki.sinkkonen@pam.fi
050 3590769